

דער בעלזער קוזאל

ממענינה הנובע של בעלזא מבית 'מערכת תורות בעלזא' | גליון מא | פרשת ואתחנן - נחמו י' אב תש"פ

ממעניני הפרשה

"שערי תשובה לעולם פתוחים" - על ידי התשובה מתקבלת התפילה

כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כה' אלקינו בכל קראינו אליו (דברים ד, ז).

איתא במדרש (דב"ר ב, יב): "דבר אחר כה' אלקינו, זה שאמר הכתוב (תהלים סט, יד) 'ואני תפילתי לך ה' עת רצון', רבי חנינא בר פפא שאל לרבי שמואל בר נחמן, מהו דכתיב: 'ואני תפילתי לך ה' עת רצון', אמר לו שערי תפילה פעמים פתוחים פעמים נעולים, אבל שערי תשובה לעולם פתוחים".

ודקדק כ"ק זקני (מרון מהרי"ד) ז"ל, ששאל לו מפסוק "ואני תפילתי" המדבר בתפלה, ולמה ענה לו: "שערי תשובה לעולם פתוחים". ותיירץ כ"ק זקני ז"ל, שהתכוון לומר לו בזה, שעל ידי "שערי תשובה, ש" לעולם פתוחים", נפתחים גם שערי תפילה אפילו בשעה שאינו "עת רצון".

לדוד מזמור טיש תשס"ג

"שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד" - הנני ישראל כי ה' אלקינו ה' אחד

אומרים אנו דבר יום ביומו שחריית וערבית בקריאת שמע, "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד" (דברים ו, ד). והנה חלק יחוד הבורא שבפסוק זה, שהוא ה' אלקינו ה' אחד, הוא מובן, על כל פנים ככל שניתן להבין, אולם יש להבין כוונת הכתוב, 'שמע ישראל', מה מקרא חסר אם היה כתוב רק 'ה' אלקינו ה' אחד' ותו לא.

וביאור הדבר פשוט הוא, שאיש ישראל לא יקרא בשם ישראל אם אין השי"ת בקרבנו, וכשם שישנה מצות ייחוד הבורא יתברך שמו, "ה' אלקינו ה' אחד", כמו כן ישנו ענין יחוד עם ישראל. "שמע ישראל", מכח מה הנך ישראל, בזה ש"ה' אלקינו ה' אחד", מכח זה ישראל הנני.

כוללות קויטל תשע"ה

"ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים" - אף אם התנתקו בני ישראל משרשיהם לא נתנתקו מהשי"ת ויבולים לשוב בתשובה

ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום (דברים ד, ד).

יש לפרש הכוונה בהקדם מה דאיתא בגמרא (שבת פט, ב) על הפסוק (ישעיה סג, טז) "כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו אתה ה' אבינו גואלנו מעולם שמך", "לעתיד לבא יאמר הקב"ה לאברהם בניך חטאו לי, אמר לפניו, רבוננו של עולם, ימחו על קידוש שמך. אמר אימר ליה ליעקב דהוה ליה צער גידול בניו, אפשר דבעי רחמי עליהו, אמר ליה בניך חטאו, אמר לפניו, רבוננו של עולם, ימחו על קידוש שמך". פירוש, שהשי"ת יאמר להאבות הק' שחלילה נפלו בני ישראל למדרגה נמוכה מאד עד שפגמו אפילו בשורש השרשים, שורש האבות הקדושים, וכיון שפגמו כל כך עד שהגיע הפגם עד השורש יאמרו האבות הק' "ימחו על קידוש שמך", היינו, ששוב אין להם תיקון. "אמר לו ליצחק בניך חטאו לי, אמר לפניו רבוננו של עולם, בני ולא בניך". פירוש, שאף על פי שהגיע הפגם עד האבות, מכל מקום לא הגיע הפגם עד רבוננו של עולם, וכיון שכן לא אבדה תקותם.

"פתחו ואמרו כי אתה אבינו", פירוש, שסברו בני ישראל ואמרו שלא הגיע הפגם עד יצחק אבינו, "אמר להם יצחק, עד שאתם מקלסין לי, קלסו להקב"ה", פירוש, אין זה כמו שאתם סבורים שלא הגיע הפגם עד האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב, אלא שמכל מקום עורר יצחק אבינו רחמים לפני הקב"ה בטענה זו שלא הגיע הפגם עד הקב"ה. "מיד נשאו עיניהם למרום ואומרים 'אתה ה' אבינו גואלנו מעולם שמך", פירוש, אתה ה' הוא אבינו, ואפילו כאשר בני ישראל נמצאים במדרגה נמוכה כל כך אף על פי כן "כי אתה ה' אבינו אתה גואלנו מעולם שמך", שרבוננו של עולם יכול להוציא ולרומם את בני ישראל אפילו מהמצב השפל והנבזה ביותר.

וזהו הכוונה בפסוק (דברים ד, ד): "ואתם הדבקים בה' אלוכם חיים כולכם היום", שהשי"ת שומר על חיינו הרוחניים, שאף אם יגיע הפגם רחוק כל כך, ואפילו אם חלילה יהיו בני ישראל בשפלות כזאת עד שיתנתקו מכל השרשים ומכל שרשי השרשים, אף על פי כן הם דבוקים תמיד בהשי"ת, ורבוננו של עולם שומר על החיים הרוחניים, שיוכלו בני ישראל יוכלו לשוב אל רבוננו של עולם ולהתקשר אליו אף אם הרחיקו ללכת עד מאד.

אושפיזא דיצחק תשע"ב

חמשה עשר באב

"יוצאין בכלי לבן שאולים" – בחמשה עשר באב וביום

הכיפורים זוכים לכפרה אף אלו שאינם ראויים איתא בגמרא בסוף תענית (כו, ב): "לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכפורים שבהן בנות ירושלים יוצאות בכלי לבן שאולין, שלא לבייש את מי שאין לו", ומקשה הגמרא (שם ל, ב; בבא בתרא קכא, א): "בשלמא יום הכפורים משום דאית ביה סליחה ומחילה, יום שניתנו בו לוחות האחרונות, אלא ט"ו באב מאי היא", וישנם בגמרא כמה וכמה תירוצים על זה.

ויתכן לומר, שהגמרא מתייגעת לדעת מה יש בט"ו באב, אולם זהו דוקא בזמן בית המקדש קיים, מה שאין כן כהיום אחר חורבן בית המקדש הוא מובן היטב, שבט"ו באב נגמרים ימי האבל והזמנים הנמוכים שבהם בני ישראל הם במדרגה נמוכה, וכמו יום הכפורים שהוא אחר זמן גדול, אלו, סליחות, ראש השנה ועשרת ימי תשובה, ואז מגיעים ליום מחילה וסליחה שהשי"ת מוחל עוונותיהם של ישראל, אז הוא זמן שמחה כדכתיב (קהלת ט, ז), ומובא בטור בסוף הלכות יום כפור (אורח חיים סימן תרכד): 'לך אכול בשמחה לחמך... כי כבר רצה האלקים את מעשיך', כמו כן הוא גם אחר זמנים נמוכים, כדאיתא ברש"י על הפסוק (שמות לח, כא) 'משכן משכן': "שני פעמים, רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבנין על עונותיהן של ישראל", ולא רק שנתמשכן על עונותיהן של ישראל, אלא שזה חורבן בית המקדש, ואז היה מחילה וסליחה וכפרה (עיין רש"י שם ד"ה משכן העדות).

וכדאיתא (יומא נד, ב) שבשעה שנכנסו הגויים לבית קדשי הקדשים, ראו את צורת הכרובים ופניהם איש אל אחיו, ואיתא בגמרא (בבא בתרא צט, א) שזהו רק בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, אלא זהו סימן שבוזמן חורבן בית המקדש, שמצד אחד הוא צרה גדולה מאוד, אבל מצד שני הוא זמן גדול מאוד, זמן סליחה ומחילה (עיין אגרא דכלה פרשת פקודי ד"ה וירכסו), וט"ו באב הוא גם כן זמן שבו מסתיימים הימים הנמוכים, ומתחילים הימים הגדולים, ושני הבחינות יחד שהוא זמן חשוב וזמן בלתי חשוב, זהו הכנה למחילה סליחה וכפרה.

וזהו שכתוב שם: "שבהן בנות ישראל יוצאת בכלי לבן", רמז ל"אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו אם יאדימו כתולע כצמור יהיו" (ישעיה א, יח), שישנם כאלו שזוכים בעצמם ל"כלי לבן", שזוכים מעצמם ועושים תשובה שלימה, וזוכים מעצמם למחילה סליחה וכפרה, ויש כאלו שלא זכו לזה מעצמם, אלא השי"ת משאילם, מלשון שאלה, ונותן להם סליחה ומחילה וכפרה בבחינת השאלה (עיין קדושת לוי לשבת נחמו ד"ה או יבואר לא היו הב'; בני יששכר מאמרי חדשי תמוז אב מאמר ד אות ד).

וזהו ענין ט"ו באב ויום הכפורים, "שבהן בנות ישראל יוצאות בכלי לבן שאולין, שלא לבייש את מי שאין לו", להראות שהשי"ת מוחל וסולח ומכפר לכל בני ישראל, גם לצדיקים שזוכים ועושים תשובה שלמה, וגם למי שאינו במדרגה זו אלא בבחינת שאלה, שאז השי"ת מוחל וסולח לכל בני ישראל, וזהו הן בט"ו באב והן ביום הכפורים.

פרשת ואתחנן – סעודה ג' תשס"א

פרק ג

"שנברא בצלם" – אף אומות העולם, "כי בצלם אלקים" – רק בלל ישראל

אקדים מה דאיתא ב"אור החיים" הק' על הפסוק (בראשית א, כז) "ויברא אלקים את האדם בצלמו בצלם אלקים ברא אותו", שהקב"ה ברא את האדם עם שתי צלמים, 'צלם אלקים' בחיצוניות, שניכר על האדם וזה לכל אחד אפילו לאומות העולם, וצלם השני הוא פנימי "והוא בחינת המאשרים עם ישראל נחלת ה'... צלם אלקים רוחני נעלם", ומה שכתוב "ויברא אלקים את האדם בצלמו" זה צלם החיצוני, "בצלם אלקים ברא אותו" זהו צלם אלקים רוחני ונעלם ואין רואים אותו.

ולפי זה מבינים היטב את המשנה באבות (פרק ג משנה יד) "חביב אדם שנברא בצלם חיבה יתירה נודעת לו שנברא בצלם שנאמר (בראשית ט, ו) 'כי בצלם אלקים עשה את האדם'" ומפרשי המשנה (תוספות יום טוב ד"ה "חביב אדם") מסתפקים אם זה אמור רק על בני ישראל, שבהמשך אומרת המשנה "חביבין ישראל שנקראו בנים למקום", וכאן כתיב "חביב אדם" ולא כתיב "חביבין ישראל".

ולפי ה"אור החיים" הקדוש הפשט הוא "חביב אדם שנברא בצלם" זה אמור לכל אחד אפילו לגוי, "חיבה יתירה נודעת לו שנברא בצלם" זה החיבה יתירה אמור רק על יהודי, "כי בצלם אלקים עשה אותו" היינו הצלם הפנימי הרוחני הנעלם, "חיבה יתירה נודעת לו" היינו ודאי רק לבני אברהם יצחק ויעקב.

קביעות שיעור לזמן החורף – אור לב' חשוון תש"ע

"מצוה חביבה היא עד מאוד" כי היא נתקנה על ידי ישראל החביבין לפני המקום

כתב הרמב"ם (זמנים הלכות חנוכה פרק ד הלכה יב) "מצות נר חנוכה מצוה חביבה היא עד מאוד", ויש להבין כוונת הרמב"ם ש"מצות נר חנוכה מצוה חביבה היא עד מאוד", שאנו מוצאים כמה פעמים שחכמינו ז"ל אומרים "חביבין ישראל", ופעם "חביבין ישראל שהם בנים למקום, חביבין ישראל שנתן להם כלי חמדה", כך איתא באבות (פרק ג משנה יד), ועוד כמה פעמים איתא "חביבין ישראל" (יומא נב, א; מגילה כט, א; מנחות מג, ב; חולין צא, ב), והנה במצות הדלקת נר חנוכה המצוה היא מדרבנן, שחז"ל תיקנו אותה על הנסים והנפלאות שעשה השי"ת עם אבותינו בימים ההם בזמן הזה, ולכן כותב הרמב"ם "מצות נר חנוכה מצוה חביבה היא עד מאוד", מצוה שאינה כתובה בתורה אלא בני ישראל תיקנו אותה, חביבה היא מאד אצל השי"ת שהרי "חביבין ישראל".

נר ח' זאת חנוכה תשס"ה

**"נחמו נחמו עמי" – על הגאולה העתידה ועל הישועות
שבתוך הגלות**

בהפטורה (ישעיה מ, א) "נחמו נחמו עמי יאמר אלקיכם", ויש להבין כפל הלשון 'נחמו נחמו עמי יאמר אלקיכם'.

כתוב באיכה (א, ז) "זכרה ירושלים ימי עניה ומרודיה כל מחמדיה אשר היו מימי קדם", הנה בדרך הטבע אדם שלא עלינו נמצא בשפלות המדרגה כגון עני ואביון, מה הם שאיפותיו, שיהיה לו לחם לאכול ובגדים ללבוש, ומי שיש לו מכל טוב והוא עשיר גדול, שאיפותיו הם להיות שר וכיוצא בזה, אבל אין מציאות שעני ואביון שאין לו לחם לאכול ובגד ללבוש, תהיה לו שאיפה להיות שר גדול, ואם יהיו לו שאיפות כאלו יאמרו עליו שיצא מדעתו.

אבל כלל ישראל אפילו בשעה שהם בשפלות המדרגה, שאיפתם ומאווים וכל תפילותיהם על הגאולה שלימה עם כל הגדולות הנעלות ביותר בגשמיות וברוחניות, ולא שכשהם בגלות יש להם שאיפות רק להיות לפחות עם ככל העמים ומדינה ככל המדינות, אלא "זכרה ירושלים ימי עניה ומרודיה", שאפילו בשעה שירושלים היא בתכלית השפלות מכל מקום וזכרת היא "כל מחמדיה אשר היו מימי קדם", שבני ישראל אינם מוותרים על שום דבר טוב הכתוב בתורה ובנביאים ובכתובים, על שום הבטחה שהשי"ת הבטיחנו בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה, כל הגדולות שנוכח כשיעזור השי"ת ומשיח יבוא, "כל מחמדיה אשר היו מימי קדם", ולא מוותרים על כלום.

ובזה הזכות שבני ישראל מתפללים ומשתוקקים לכל הגדולות ולכל החסדים שהיו בזמן הבית ושהיו בזמן שהשי"ת יעזור ומשיח יבוא, זוכים אפילו בזמן הגלות למעין הישועות שהיו ושהיו בזמן הגאולה העתידה.

ידוע מה שפירש כ"ק אא"ז (מרן מהר"ש) ז"ל במה שאומרים (תפילת אדון השלום מנחה ערב שבת): "ושוית' ה' לקראתי שתרחמני עוד בגלותי לגאלנו", ופירש "שתרחמני עוד בגלותי", היינו שמבקשים מאת השי"ת שיעוד בתוך הגלות יזכו למעין הגאולה העתידה, ואחר כך מבקשים שנוכח להגאולה העתידה וזהו "לגאלנו", וזה שמבקשים שנוכח עוד בתוך הגלות לישועות מעין הגאולה העתידה, שזהו גם בגשמיות וגם ברוחניות, להם אפשר לזכות עוד בתוך הגלות להארות ולישועות וחסדים מעין הגאולה העתידה.

ועל פי זה אפשר להבין היטב מה דאיתא בגמרא בסוף תענית (ל, ב; בבא בתרא ס, ב) "כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה, ושאינו מתאבל על ירושלים אינו רואה בשמחתה", ומקשים כולם מה הפירוש "כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה", הרי היו דורות לפנינו שבני ישראל צדיקים וחסידים התאבלו על ירושלים ולא

זכו להגאולה, ומה הפירוש "כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה", ואלא הפירוש הוא שהמתאבל על ירושלים זוכים בגלות למעין מה שיהיה לעתיד, ויהודים אלו שבאמת התאבלו על ירושלים אף על פי שלא זכו בימיהם לגאולה, זכו למעין הגאולה ברוחניות ובגשמיות.

וזהו "נחמו נחמו עמי יאמר אלקיכם" שהשי"ת ינחמונו בשתי נחמות, ומה הם שתי הנחמות, נחמה אחת היא הנחמה הגדולה "דברו על לב ירושלים", ואחת על זה שכשאנו עדיין בתוך הגלות ישלח לנו ישועות בגשמיות, והארות ברוחניות מעין הגאולה העתידה, 'נחמו נחמו עמי יאמר אלקיכם'.

לעקיף און בראנפין – מוצאי תשעה באב תש"ס

**"חטאו בכפליים" – החטא וצער השכינה "לקו בכפלים" –
חורבן הבית וגלות ישראל "מתנחמים בכפלים" – הגאולה
והישועה בגלות מעין הגאולה**

איתא במדרש (איכה רבה א', נ"ז) "חטאו בכפליים ... ולקו בכפליים ... ומתנחמים בכפליים".

"חטאו בכפליים", היינו בנוסף על עצם החטא שפוגם בנשמה, הרי נגרם בזה גם צער השכינה. "ולקו בכפליים", האחת, שנחרב בית המקדש, והשנית, שגלו ישראל ונתגרשו מארץ ישראל, וכל דבר כשלעצמו הוא צרה ומכה כבידה לישראל.

"ומתנחמים בכפליים", יש לומר, על דרך מה שאמר כ"ק אא"ז (מרן מהר"ש) ז"ע על נוסח התפילה שאומרים (תפילת אדון השלום מנחה ערב שבת) "שתרחמני עוד בגלותי לגאלנו", כי בודאי לעתיד לבוא תהיה נחמה שלימה בשעת ביאת המשיח, אלא שאנו מבקשים שאף גם בזמן החורבן, עוד לפני ביאת המשיח, שיושפע עלינו מעין מה שיהיה לעתיד בשעת הגאולה שלימה, וזהו "ומתנחמים בכפליים", האחת, לעתיד לבוא, והשנית, עוד בזמן הזה.

לעקיף און באנפין – מוצאי תשעה באב תשע"ג

תודותינו וברכותינו נתונות לידידנו הנכבדים אשר נשאו את נדבת לבם להחזקת המערכת

הרב אשר ישע' שיינפלד שליט"א – ב"פ
לדגל השמחה השרויה במעונו
בהולדת הבת למז"ט

הרב יחזקאל דמן שליט"א – אשדוד
לדגל השמחה השרויה במעונו
בהולדת הבת למז"ט

הרב ישראל (בר"מ) אונגאר שליט"א –
לעיקוואד
לדגל השמחה השרויה במעונו
בהולדת הבן למז"ט

ראש השנה יא, ב – יג, ב

"בניסן עתידין לינאל" – כי "מעשה אבות מפתח לגאולתן של בניסן"

כ"ק אבי ז"ל (מהר"ם מבילגורייא ז"ע) אמר, דאיתא במדרש (בראשית רבה ע, ו) "מעשה אבות מפתח לגאולתן של בניסן", ולכן **"בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל"** (ראש השנה יא, א), לפי ש"בניסן נגאלו" הוא המפתח ש"בניסן עתידין להגאל".

פרשת קדושים – סעודה א' שבת געלע מצות תשס"ח

"בניסן נגאלו" – ועל ידי התעוררות ניסים אלו אוי "בניסן עתידין לינאל"

איתא בגמרא ברכות (יב, א): "כל שלא אמר אמת ויציב שחרית ואמת ואמונה ערבית לא יצא ידי חובתו שנאמר (תהלים צב, ג) 'להגיד בבקר חסדך ואמונתך בלילות'". וברש"י: "וברכת אמת ויציב כולה על חסד שעשה עם אבותינו היא, שהוציאם ממצרים ובקע להם הים והעבירם, וברכת אמת ואמונה מדבר בה אף על העתידות, שאנו מצפים שיקיים לנו הבטחתו ואמונתו לגאלנו מיד מלכים ומיד עריצים ולשום נפשנו בחיים ולהדריכנו על במות אויבינו, כל אלה הנסים התדירים תמיד".

וידוע כבר מה שפירש כ"ק זקני (מרן מהרי"ד) ז"ל. ואפשר לפרש הדנה על ידי נס שנעשה אז בשעה שהיה עת רצון לישראל, יהיה כל פעם בעת הזאת עת רצון שנמשך על ידי הזמן ההוא, כמו כן הנס שנעשה ביציאת מצרים נמשך לכל הדורות ואפילו בזמן הזה, וכן כל הנסים שנעשו לנו בזמן הזה הוא המשך של ההשפעה שנשפע אז לגאולת ישראל ממצרים.

וזהו הפשט ברש"י: "וברכת אמת ואמונה מדבר בה אף על העתידות", משום שעל ידי יציאת מצרים אנו זוכים עד היום לכל הגאולות, וכמו שאמרו (ראש השנה יא, א): "בניסן נגאלו בניסן עתידין ליגאל" שהפירוש הוא, שעל ידי ש"בניסן נגאלו" על ידי זה "בניסן עתידין ליגאל" שזהו המשך לנסים של אז.

פרשת בא – סעודה ג' תשס"ג

שבת קמב – קמז

"נעשה" – אף המעשה יהיה בשלימות כי "פסקה זוהמתן"

הנה כ"ק זקני ז"ל (מרן מהרי"ד) ז"ל אמר בשם הרה"ק מרופשיץ ז"ע, הענין והטעם שרואים לפעמים שבשעה שמתכונן האדם ועושה הכנה למצוה, ההכנה הוא בשלימות באהבה וביראה ובהשתוקקות הנפש כראוי, ואמנם אחר כך בעשיית המצוה בפועל ממש, הוא נופל ממדרגתו ואין זה כמו שהיה בשעת ההכנה, ואמר שהטעם הוא שההכנה היא מצד הנשמה לבד, והנשמה של יהודי הוא חלק אלוקי ממעל שהיא תמיד בשלימות, לכן ההכנה הוא בשלימות, אבל כש בא לקיים המצוה בפועל ממש מקיימו בגוף, והגוף הוא הרי אינו בשלימות, לכן בשעת קיום המצוה אינו בשלימות כמו שהיה בשעת ההכנה.

ומהי העצה לזה, שאחרי שהיהודי מקיים המצוה יתבונן בשפלות עצמו, שהיה יכול לקיים המצוה באופן יותר נעלה, וביותר שמחה וביותר אהבה וביותר יראה ובהשתוקקות הנפש להשי"ת, ובזה יחדש את המצוה שעשה וזהו גם כן על ידי הנשמה, ובזה יתקן המצוה שבשעת העשייה לא היה בשלימות, ויתקן בזה למפרע את מעשה המצוה שלא היתה בשלימות.

זהו כשעולם כמנהגו נוהג, אבל בשעת קבלת התורה, דאיתא בגמרא (שבת קמו, א) שפסקה זוהמתן שבני ישראל היו צוללים ומזוכך ומקודש, ואפילו הגוף היה נקי מהיצר הרע.

ולכן "ויבא משה ויספר לעם את כל דברי ה' ואת כל המשפטים ויען כל העם קול אחד ויאמרו כל הדברים אשר דבר ה' נעשה" (שמות כד, ג), היינו שהמעשה יהיה בשלימות, וכל מה שהשי"ת אמר "נעשה", ויכלו לומר כן מכיון שאז פסקה זוהמתן.

פרשת משפטים שקלים – סעודה ג' ר"ח אדר תשס"א